

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

АУДИТОРНА РОБОТА
З ДИСЦИПЛІНИ
"СЕСТРИНСЬКА ПРАКТИКА"

Методичні рекомендації для викладачів

Затверджено
вченою радою ХНМУ.
Протокол № 11 від 27.11.2014.

Харків
ХНМУ
2015

Аудиторна робота з дисципліни "Сестринська практика" : метод. рекомендації. для викладачів / упор. В. А. Клименко, В. П. Кандиба, О. М. Плахотна та ін. – Харків : ХНМУ, 2015. – 24 с.

Упорядники   В. А. Клименко
                      В. П. Кандиба
                      О. М. Плахотна
                      О. М. Ащеулов
                      Ю. В. Карпушенко

**Тема 1. Особливості деонтології
в роботі медсестри з дітьми та їх родичами.
Законодавчі та нормативні акти, що регламентують роботу
медсестри педіатричного відділення**

Кількість навчальних годин:

- самостійна робота – 3;
- практичні заняття – 4.

Актуальність. Знайомство з питаннями медичної етики та деонтології, особливо сестринської деонтології, необхідне для сумлінного виконання професійних обов'язків. Відомо, що чесне та добросовісне виконання повноважень медичної сестри та високогуманне ставлення до людини є необхідною умовою успішного лікування хворого, особливо коли йдеться про маленьких пацієнтів. Уміння знайти спільну мову з родичами дітей значною мірою сприяє одужанню.

Знання функціональних обов'язків медичної сестри й оволодіння основними навичками роботи середнього медичного персоналу підвищить якість підготовки лікарів. Це дозволить лікарю у випадку можливих ускладнень, які можуть виникнути у медичної сестри при проведенні маніпуляції, не тільки кваліфіковано пояснити техніку її проведення, але при необхідності самому виконати зазначену маніпуляцію.

Обізнаність медичної сестри щодо питань законодавства додають впевненості та відповідальності під час виконання службових обов'язків, тому знайомство із законодавчими та нормативними актами є необхідним для підготовки сучасної медичної сестри.

Конкретні цілі:

- визначення функціональних обов'язків й основних законодавчих та нормативних актів, що регламентують роботу медсестри педіатричного відділення;
- оволодіння навичками організації роботи медичної сестри педіатричного відділення.

Знати:

1. Обов'язки медичної сестри педіатричного відділення.
2. Питання моральної та правової відповідальності медичної сестри педіатричного відділення перед суспільством.
3. Законодавчі та нормативні акти, що регламентують роботу медичної сестри педіатричного відділення.

Уміти:

1. Демонструвати володіння основними принципами медичної деонтології.

2. Демонструвати принципи фахової субординації в системі "педіатр – медична сестра."

Забезпечення початкового рівня знань-умінь. Матеріали методичних вказівок для самостійної позааудиторної роботи студентів до теми 1.

Необхідні матеріали для методичного забезпечення:

1. Зразки функціональних обов'язків медичних сестер педіатричного відділення.

2. Графологічні структури окремих питань теми:

1. Основні функціональні обов'язки медичної сестри педіатричного відділення – *додаток 1.*

2. Особливості деонтології в роботі медичних працівників з дітьми і їхніми родичами – *додаток 2.*

3. Основні нормативні акти, які регламентують роботу медичних працівників – *додаток 3.*

Технологічна карта заняття

№ пор.	Етап заняття	Навч. час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення заняття
			Засоби навчання	Оснащення	
1	Визначення початкового рівня знань	20	Тестування	Тести	Учбова кімната
2	З'ясування основних положень теми	25	Опитування, дискусія	Графологічні структури теми, зразки функціональних обов'язків медичної сестри	Учбова кімната
3	Перерва	10			
4	Вирішення навчальних завдань теми	45	Самостійна робота студента під керівництвом викладача – відпрацювання практичних навичок	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні
5	Перерва	30			
6	Вирішення навчальних завдань теми	45	Самостійна робота студента під керівництвом викладача – відпрацювання практичних навичок. Заповнення щоденника виробничої практики	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні
7	Перерва	10			
8	Визначення вихідного рівня сформованості вмінь	20	Перевірка практичних навичок студента при роботі у відділенні	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні

№ пор.	Етап заняття	Навч. час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення заняття
			Засоби навчання	Оснащення	
9	Визначення вихідного рівня сформованості знань та вмінь	15	Рішення та обговорення ситуаційних задач. Перевірка записів у щоденнику виробничої практики	Ситуаційні задачі	Учбова кімната
10	Підведення підсумків заняття. Завдання на наступне заняття	10	Бесіда, опитування		Учбова кімната

Орієнтовна основа дій при вирішенні навчальних завдань теми (розділи 4, 6):

1. Знайомство з обов'язками медичної сестри педіатричного відділення:
  - а) відвідування кабінету старшої сестри відділення та знайомство з посадовими інструкціями медичної сестри;
  - б) знайомство з нормативними актами, що регламентують роботу медичної сестри.
2. Знайомство з педіатричним стаціонаром:
  - а) відвідування відділень: приймального, інфекційно-діагностичного, неонатального, дітей молодшого віку, алергологічного та імунологічного;
  - б) знайомство з роботою клінічної, біохімічної, імунологічної і бактеріологічної лабораторій;
  - в) самостійна робота в одному з відділень клініки з вивченням мед-документації відділення;
  - г) заповнення щоденника.

Завдання для перевірки кінцевого рівня знань Ситуаційні задачі

Задача 1. Медична сестра, переплутавши флакони, які були зовні схожі, ввела дитині замість гепарину більшу дозу інсуліну, що знижує рівень цукру в крові. В результаті у дитини розвинулася гіпоглікемічна кома. Як можна оцінити дії медичної сестри?

Відповідь. Медичне правопорушення (недбалість).

Задача 2. Хлопчик 5 років направлений до лікарні з діагнозом "гострий лейкоз" (злоякісне захворювання крові). Батько дитини був дуже засмучений, приймав валідол від болю в серці. Після дослідження діагноз "гострий лейкоз" не підтвердився, хлопчик швидко одужав. Батько вимагав притягти до відповідальності лікаря, який невірно установив діагноз. Якої помилки припустився лікар при направленні дитини?

Відповідь. Необхідно було попередити батьків, що є тільки підозри на злоякісне захворювання крові, але для підтвердження або спростування цього діагнозу дитину необхідно ретельно обстежити в умовах стаціонару.

Задача 3. Хлопчика 8 років направлено до інфекційної лікарні з діагнозом "дизентерія". Хлопчик від госпіталізації відмовляється, посилаючись на те, що він інвалід після перенесеного поліомієліту і з нього будуть глузувати інші діти. Після бесіди з лікарем хлопчик погодився на госпіталізацію. Як, на вашу думку, можна переконати дитину?

Відповідь. Лікар пообіцяв госпіталізувати дитину з матою в індивідуальний бокс.

Задача 4. Мати з дитиною 1 року 5 міс звернулася до лікаря зі скаргами на підвищення температури тіла до 37,3°C, появу катаральних симптомів. У 6-місячному віці дівчинка хворіла на пневмонію з плевритом. Лікар (не без тиску батьків) розцінив стан дитини як прояв генералізованої інфекції – сепсис, призначив масивну антибіотикотерапію. Стан дитини не поліпшився, погіршився апетит. У чому помилка лікаря?

Відповідь. Лікар не обстежив дитину, необґрунтовано призначив лікування.

Задача 5. У дівчинки 11 років після надмірно детальної розмови про можливу появу болів у животі, що пов'язані з наявністю гельмінтів, з'явився страх, неприємні відчуття. Чим обумовлені страх та неприємні відчуття у дівчинки?

Відповідь. Зайва інформація про шкоду гельмінтів (ятрогенія).

Задача 6. Мати важкохворої дитини, яка лікується в інфекційному відділенні, передала через медсестру іграшку. Лікар помітив це і в присутності матері зробив зауваження медсестрі в грубій формі. У чому помилка лікаря?

Відповідь. Порушена медична етика та деонтологія.

Задача 7. У хлопчика 12 років, який лікується в кардіологічному відділенні, лікар знайшов 6 пігулок у ящику тумбочки. На запитання, що це за пігулки і чому вони там знаходяться, хлопчик відповів, що пігулки дала йому медсестра, а він забув їх прийняти. В чому помилка медсестри?

Відповідь. Медсестра повинна проконтролювати прийом пігулок.

Задача 8. Під час огляду дітей у палаті лікар поцікавився у медсестри, чим і в якій кількості рідини вона зробила клізму дитині. У відповідь на пояснення лікар у присутності матері зробив зауваження медсестрі. У чому помилка лікаря?

Відповідь. У присутності батьків і дітей робити зауваження медсестрі не можна, це порушення медичної етики та деонтології.

Задача 9. Лікар прийшов на виклик до хворої дитини. При спробі аускультатії за допомогою стетофонендоскопа дитина злякалася, стала неспокійною. Тактика лікаря?

Відповідь. Лікар повинен припинити аускультатію і продемонструвати на комусь із батьків абсолютну безпеку стетофонендоскопа.

Задача 10. Дитині 7 років із гнійним менінгітом показана контрольна люмбальна пункція. Як тактично правильно провести цю маніпуляцію?

Відповідь. Передусім необхідно переконати матір в необхідності проведення даної маніпуляції. Після цього спокійно поговорити з дитиною, підбадьорити її, сказавши, яка вона сильна та смілива.

Задача 11. Під час лікарського обходу в алергологічному відділенні у дитини, яка хворіє на бронхіальну астму, раптово погіршився стан, і вона була переведена до відділення реанімації та інтенсивної терапії. Завідувач відділення у різкій формі зауважила лікарю, який лікував дитину, за недотримання правил особистої гігієни. Укажіть на дві деонтологічні помилки.

Відповідь 1. Використання одним із присутніх лікарів якогось подразнюючого косметичного засобу (парфуми, лак для волосся та ін.).

Відповідь 2. Завідувач відділення зробила зауваження колесі в присутності пацієнтів.

Задача 12. Лікар педіатричного відділення вказав молодшій медичній сестрі на появу пролежнів у дитини, на що вона відповіла, що проводила вологе прибирання у відділенні, крім того, догляд за хворою дитиною не є її функціональним обов'язком. Хто в цьому випадку правий?

Відповідь. Зауваження лікаря абсолютно справедливе, тому що одним із головних функціональних обов'язків молодшого медперсоналу є догляд за хворою дитиною, у тому числі профілактика пролежнів.

Розподіл балів, які може отримати студент

При засвоєнні теми 1 за навчальну діяльність студенту ставиться оцінка за 4-бальною (традиційною) шкалою, яка потім конвертується в бали наступним чином:

Оцінка	Бали
"5" (відмінно)	20
"4" (добре)	16
"3" (задовільно)	12
"2" (незадовільно)	0

Тема 2. Організація роботи поста медичної сестри. Медична документація, порядок її ведення

Кількість навчальних годин:

- самостійна робота – 3;
- практичні заняття – 4.

Актуальність. Успіх лікування залежить від чіткої роботи лікарів, середнього та молодшого медичного персоналу, від виконання лікувального та санітарно-протиепідемічного режимів. Діяльність медичної сестри невід'ємна від роботи лікаря, бо мета обох ланок надання допомоги єдина – якнайшвидше одужання дитини. У зв'язку з цим детальне вивчення роботи постової та маніпуляційної сестри необхідне в курсі підготовки майбутніх педіатрів та сімейних лікарів. Медична сестра відповідає за зразкове утримання сестринського поста, справний стан медичного і господарського інвентаря, дотримується правила зберігання лікарських засобів. Прийом

і здача чергувань – найвідповідальніший момент роботи медичної сестри в здійсненні спадкоємності в лікуванні хворих. Правила ведення медичної документації є відповідальним обов'язком як лікаря-педіатра, так і медичної сестри. По-перше, це обумовлено тим, що в документах є дані про стан здоров'я дитини. По-друге, документи мають юридичне значення. У майбутніх лікарів слід виховувати почуття відповідальності за зміст медичної документації.

Конкретні цілі:

- визначення функціональних обов'язків й основних законодавчих та нормативних актів, що регламентують роботу медсестри педіатричного відділення;
- оволодіння навичками організації роботи медичної сестри педіатричного відділення.

Знати:

1. Структуру та функції педіатричного стаціонару.
2. Організацію роботи поста медичної сестри.
3. Правила передавання чергувань наступній зміні.
4. Організацію роботи сестри маніпуляційного кабінету.
5. Основну документацію маніпуляційного кабінету.
6. Правила зберігання й обліку медикаментозних засобів у маніпуляційному кабінеті.
7. Правила зберігання й обліку медичного інструментарію у маніпуляційному кабінеті.
8. Правила зберігання й обліку медикаментозних засобів на посту.
9. Правила зберігання й обліку медичного інструментарію на посту.
10. Наказ МОЗ України щодо правил виписування, обліку і зберігання сильнодіючих, наркотичних та отруйних речовин.
11. Організацію роботи сестри процедурного кабінету.
12. Правила зберігання медичного інструментарію в процедурному кабінеті.

Уміти:

1. Вести облік медикаментозних засобів у маніпуляційному кабінеті педіатричного відділення.
2. Оформлювати документацію маніпуляційного кабінету.
3. Організувати роботу постової медичної сестри педіатричного відділення.
4. Оформлювати документацію постової медичної сестри педіатричного відділення
5. Організувати роботу медсестри в процедурному кабінеті.
6. Виписувати й проводити облік сильнодіючих і наркотичних речовин.

Забезпечення початкового рівня знань-умінь

Застосування матеріалів методичних вказівок для самостійної поза-аудиторної роботи студентів до теми 2.

Необхідні матеріали для методичного забезпечення:

1. Зразки функціональних обов'язків постової медичної сестри педіатричного відділення.

2. Зразки функціональних обов'язків медичної сестри маніпуляційного кабінету педіатричного відділення.

3. Зразки функціональних обов'язків медичної сестри процедурного кабінету педіатричного відділення.

4. Зразки медичних документів постової медичної сестри педіатричного відділення.

5. Зразки медичних документів медичної сестри маніпуляційного кабінету педіатричного відділення.

6. Зразки медичних документів медичної сестри процедурного кабінету педіатричного відділення.

7. Наказ МОЗ України щодо правил виписування, обліку і зберігання сильнодіючих, наркотичних та отруйних речовин.

Медична документація постової медичної сестри – *додаток 1*.

Графологічні структури окремих питань теми:

Типи педіатричних стаціонарів – *додаток 2*.

Структура й функції педіатричного стаціонару, організація санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режиму – *додаток 3*.

Технологічна карта заняття

№ пор.	Етап заняття	Навч. час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення заняття
			Засоби навчання	Оснащення	
1	Визначення початкового рівня знань	20	Тестування	Тести	Учбова кімната
2	З'ясування основних положень теми	25	Опитування, дискусія	Графологічні структури теми, зразки функціональних обов'язків медичної сестри	Учбова кімната
3	Перерва	10			
4	Вирішення навчальних завдань теми	45	Самостійна робота студента під керівництвом викладача – відпрацювання практичних навичок	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні
5	Перерва	30			

№ пор.	Етап заняття	Навч. час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення заняття
			Засоби навчання	Оснащення	
6	Вирішення навчальних завдань теми	45	Самостійна робота студента під керівництвом викладача – відпрацювання практичних навичок. Заповнення щоденника виробничої практики	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні
7	Перерва	10			
8	Визначення вихідного рівня сформованості вмінь	20	Перевірка практичних навичок студента при роботі у відділенні	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні
9	Визначення вихідного рівня сформованості знань та вмінь	15	Рішення та обговорення ситуаційних задач. Перевірка записів у щоденнику виробничої практики	Ситуаційні задачі	Учбова кімната
10	Підведення підсумків заняття. Завдання на наступне заняття	10	Бесіда, опитування		Учбова кімната

Орієнтовна основа дій при вирішенні навчальних завдань теми (розділи 4, 6):

Знайомство з педіатричним стаціонаром:

- а) відвідування відділень: приймального, інфекційно-діагностичного, неонатального, дітей молодшого віку, алергологічного та імунологічного;
- б) знайомство з роботою постової, маніпуляційної та процедурної медичної сестри педіатричного відділення;
- в) самостійна робота в одному з відділень клініки з вивченням мед-документації відділення;
- г) вивчення правил заповнення основної медичної документації педіатричного стаціонару (журнал реєстрації хворих у відділенні, медична карта стаціонарного хворого, лист лікарських призначень, сестринський журнал, журнал обліку проведених процедур, маніпуляцій, температурний лист, листи спостереження за хворими (ф. № 004/у), журнал передачі чергувань (ф. № 068/у); заповнення зразків документації;
- д) заповнення щоденника.

Завдання для перевірки кінцевого рівня знань Ситуаційні задачі

Задача 1. До медичної сестри звернулася мама пацієнта з проханням викликати чергового лікаря у зв'язку з погіршенням стану дитини. Медсестра довго шукала серед паперів номер телефону лікаря. Які дії медсестри помилкові?

Відповідь. Вся екстрена інформація для медичного персоналу на посту медсестри повинна знаходитися перед очима (на стіні біля телефону або під склом на столі).

Задача 2. Медична сестра при передачі чергувань наступній зміні пропустила факт наявності блювання вночі в одного з пацієнтів. Назвіть допущені помилки.

Відповідь. Медсестра повинна доповісти про будь-яку зміну стану пацієнтів колезі, що прийшла їй на зміну.

Задача 3. Лікар під час обходу дізнається від матері пацієнта, що у дитини вночі підвищилася температура до 39,2°C. Перевіривши історію хвороби, він не знайшов позначку про цей епізод на температурному листку. Назвіть допущені помилки.

Відповідь. Якщо у нічний або будь-який інший час доби у дитини відзначався епізод підвищення температури, то це обов'язково треба зафіксувати в медичному документі – історії хвороби.

Задача 4. До постової медсестри звернулася мати дитини зі скаргами на виникнення набряку в ділянці повік, губ після початку антибактеріальної терапії. Медична сестра почала шукати записи про необхідні дози антигістамінного препарату, що зайняло в неї близько 15 хв. Помилка, допущена медсестрою?

Відповідь. Поруч із препаратами для надання невідкладної допомоги повинна знаходитися чітка інструкція про порядок введення та вікові дози, що передбачить можливість помилки в екстремальній ситуації.

Задача 5. Медична сестра отримала препарат крові (відмиті еритроцити) для переливання дитині з анемією. У який журнал необхідно записати інформацію про препарати крові?

Відповідь. Препарати крові обов'язково повинні бути зареєстровані в затвердженій МОЗ журналі обліку цієї групи препаратів, де міститься докладна інформація про донора, дату заготовки, дату реалізації.

Задача 6. Після закінчення гемотрансфузії фільтрованих еритроцитів дитині з гемолітичною анемією медична сестра вилила залишки препарату у водопровід. Якої помилки припустилася медсестра?

Відповідь. Існують суворі правила утилізації залишків препаратів крові з обов'язковим записом до журналу утилізації.

Задача 7. Після виконання процедури "постановка очисної клізми" медична сестра промила використане обладнання, почала обробку інструментарію шляхом кип'ятіння, вимила руки, зробила позначку в листку призначень про виконання процедури. Якої помилки припустилася медична сестра?

Відповідь. Після виконання процедури необхідно продезінфікувати обладнання, а тільки потім кип'ятити.

Задача 8. Старша медична сестра, не перевіривши підпис чергового лікаря про призначення сильнодіючих засобів, видала медсестрі наркотичний препарат для знеболення після операції. Хто зробив помилку і в чому вона полягає?

Відповідь. Старша медична сестра повинна чітко виконувати наказ про зберігання та видачу сильнодіючих препаратів.

Задача 9. Медична сестра, приймаючи зміну у своєї колеги, не перевірила наявність набору стерильного обладнання в процедурному кабінеті. Якої помилки припустилася медична сестра?

Відповідь. Устаткування в процедурному кабінеті має бути готове до використання в будь-який час доби.

Розподіл балів, які може отримати студент

При засвоєнні теми 2 за навчальну діяльність студенту ставиться оцінка за 4-бальною (традиційною) шкалою, яка потім конвертується в бали наступним чином:

Оцінка	Бали
"5" (відмінно)	20
"4" (добре)	16
"3" (задовільно)	12
"2" (незадовільно)	0

Тема 3. Спектр обов'язків і дій постової та маніпуляційної медичної сестри педіатричного відділення

Кількість навчальних годин:

- самостійна робота – 3;
- практичні заняття – 4.

Актуальність. Медична сестра повинна сумлінно виконувати свої обов'язки щодо роздачі лікарських препаратів і здійснення маніпуляцій. Вона зобов'язана бути завжди зібраною, спокійною і врівноваженою, не допускати нервозності й метушні в роботі. Кваліфіковане, чітке, своєчасне і старанне виконання призначень і процедур зміцнюють віру хворого в успіх лікування. Знання функціональних обов'язків постової та маніпуляційної медичної сестри й оволодіння основними навичками роботи середнього медичного персоналу підвищить якість підготовки лікарів. Це допоможе лікарю у випадку можливих ускладнень, які можуть виникнути у медичної сестри при проведенні маніпуляції, не тільки кваліфіковано пояснити техніку її проведення, але й самому при необхідності виконати зазначену маніпуляцію.

Конкретні цілі:

- набуття професійних навичок роботи медичної сестри маніпуляційного, процедурного кабінетів педіатричного стаціонару;
- оволодіння навичками організації режиму та догляду за хворими дітьми;
- оволодіння основними принципами медичної етики та деонтології.

Знати:

1. Реєстрацію пацієнтів, що надходять до відділення.
2. Правила заповнення історії хвороби.
3. Визначення життєво важливих показників організму хворої дитини.
4. Вимірювання артеріального тиску.
5. Дослідження пульсу.
6. Термометрію.
7. Дослідження функції зовнішнього дихання.
8. Структуру листка призначень.
9. Основні вимоги до проведення дезінфекції, передстерилізаційного очищення інструментарію.

Уміти:

1. Дати лікарський препарат для внутрішнього застосування дитині певного віку.
2. Виміряти температури у дитини та записати результати у температурний листок.
3. Провести дослідження пульсу.
4. Виміряти артеріальний тиск дитині.
5. Виконати підшкірну ін'єкцію дитині.
6. Виконати внутрішньом'язову ін'єкцію дитині.
7. Розрахувати дозу антибіотика та розвести його.
8. Підготувати систему та ввести внутрішньовенно краплинно препарат дитині.
9. Підготувати необхідні розчини для парентерального введення та дотримуватися правил поведінки з одноразовим шприцом після його застосування.

Забезпечення початкового рівня знань–умінь

Застосовувати матеріали методичних вказівок для самостійної позааудиторної роботи студентів до теми 3.

Необхідні матеріали для методичного забезпечення:

Алгоритми виконання ін'єкцій – *додаток 1.*

Медична документація педіатричного стаціонару – *додаток 2.*

Графологічні структури окремих питань теми:

Вимірювання температури тіла – *додаток 3.*

Технологічна карта заняття

№ пор.	Етап заняття	Навч. час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення заняття
			Засоби навчання	Оснащення	
1	Визначення початкового рівня знань	20	Тестування	Тести	Учбова кімната

№ пор.	Етап заняття	Навч. час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення заняття
			Засоби навчання	Оснащення	
2	З'ясування основних положень теми	25	Опитування, дискусія	Графологічні структури теми, зразки функціональних обов'язків медичної сестри	Учбова кімната
3	Перерва	10			
4	Вирішення навчальних завдань теми	45	Самостійна робота студента під керівництвом викладача – відпрацювання практичних навичок	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні
5	Перерва	30			
6	Вирішення навчальних завдань теми	45	Самостійна робота студента під керівництвом викладача – відпрацювання практичних навичок. Заповнення щоденника виробничої практики	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні
7	Перерва	10			
8	Визначення вихідного рівня сформованості вмінь	20	Перевірка практичних навичок студента при роботі у відділенні	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні
9	Визначення вихідного рівня сформованості знань та вмінь	15	Рішення та обговорення ситуаційних задач. Перевірка записів у щоденнику виробничої практики	Ситуаційні задачі	Учбова кімната
10	Підведення підсумків заняття. Завдання на наступне заняття	10	Бесіда, опитування		Учбова кімната

Орієнтовна основа дій при вирішення навчальних завдань теми (розділи 4, 6):

Знайомство з роботою відділень педіатричного стаціонару:

а) відвідування відділень: приймального, інфекційно-діагностичного, неонатального, дітей молодшого віку, алергологічного та імунологічного;

б) знайомство з роботою маніпуляційної медичної сестри педіатричного відділення;

в) самостійна робота в одному з відділень клініки з вивченням алгоритму введення ін'єкцій;

г) вивчення правил заповнення основної медичної документації медичної сестри педіатричного стаціонару (лист лікарських призначень, сестринський журнал, журнал обліку проведених процедур, маніпуляцій,

температурний лист, листи спостереження за хворими (ф. № 004/у); заповнення зразків документації;
д) заповнення щоденника.

Завдання для перевірки кінцевого рівня знань. Ситуаційні задачі

Задача 1. Під час надходження дитини до стаціонару черговий лікар звернувся до медичної сестри із проханням підрахувати пульс у дитини. Медична сестра порахувала пульс на правій променевої артерії та назвала цифру, однак лікар був незадоволений і повторив цю процедуру самостійно. Чим був незадоволений лікар?

Відповідь. Спочатку пульс вимірюється на обох променевих артеріях, щоб визначити його симетричність.

Задача 2. П'ятирічній дитині призначено антибактеріальний препарат в сиропі для перорального використання. Відкрита пляшечка з антибіотиком відповідно до інструкції зберігалася в холодильнику. Медсестра відповідно до рекомендацій лікаря вийняла ліки з холодильника й дала дитині 1 мірну ложку препарату. Яку помилку допустила медична сестра?

Відповідь. Дача препаратів через рот передбачає попереднє їхнє зігрівання до кімнатної температури тіла.

Задача 3. Медична сестра виміряла температуру дитині одного року *per rectum*, показники термометрії 37,5°C. Після цього вона самостійно ввела дитині жарознижуючий засіб. Чи правильно вона вчинила? Якщо ні, назвіть допущені помилки.

Відповідь. Температура, виміряна у прямій кишці, на 0,5–1°C вище температури в нахвовій западині. У цьому випадку медична сестра припустилася двох помилок: неправильно оцінила результат термометрії, ввела препарат без узгодження з лікарем.

Задача 4. До постової медсестри звернулася мати дитини зі скаргами на виникнення сипу після введення антибіотика, що швидко поширювався по всій поверхні шкіри, явища набряку на обличчі. Медична сестра почала шукати необхідні препарати, що зайняло близько 8 хв. Якої помилки припустилася медсестра?

Відповідь. Препарати для надання невідкладної допомоги, повинні зберігатися на окремій полиці в шафі та бути підписаними, що дозволить заощадити час і запобігти можливості помилки.

Задача 5. Медична сестра після виконання внутрішньовенної ін'єкції розібрала шприц, поклала його в коробку для утилізації, вимила руки та зробила відмітку про виконання ін'єкції. Якої помилки припустилася медична сестра?

Відповідь. Після виконання процедури перед утилізацією необхідно продезінфікувати обладнання.

Задача 6. Перед виконанням внутрішньом'язової ін'єкції медична сестра двічі обробила ділянку ін'єкції однією ватною кулькою зі спиртом. Якої помилки припустилася медична сестра?

Відповідь. Ділянку ін'єкції необхідно обробляти двічі, але двома ватними кульками.

Задача 7. Медична сестра для вимірювання артеріального тиску дитині 6 років взяла тонометр, яким вимірювали тиск дитині 12 років. Якої помилки припустилася медична сестра?

Відповідь. Вимірювання артеріального тиску треба проводити з використанням вікових манжеток.

Задача 8. Медична сестра, виконуючи внутрішньом'язову ін'єкцію, після пункції шкіри швидко ввела ліки. Якої помилки припустилася медична сестра?

Відповідь. Після пункції шкіри необхідно перевірити, чи не потрапила голка до судини – відтягнути поршень.

Задача 9. Медична сестра порахувала пульс дитині 1 року. Результат був 130 за 1 хв. Сестра терміново викликала лікаря і повідомила, що у дитини тахікардія. Якої помилки припустилася медична сестра?

Відповідь. При оцінці результату не врахувала вікові особливості частоти серцевих скорочень.

Розподіл балів, які може отримати студент

При засвоєнні теми 2 за навчальну діяльність студенту ставиться оцінка за 4-бальною (традиційною) шкалою, яка потім конвертується в бали наступним чином:

Оцінка	Бали
"5" (відмінно)	20
"4" (добре)	16
"3" (задовільно)	12
"2" (незадовільно)	0

Тема 4. Забезпечення лікувального та діагностичного процесу у педіатричному стаціонарі

Кількість навчальних годин:

- самостійна робота – 3;
- практичні заняття – 4.

Актуальність. За призначенням лікаря медична сестра збирає матеріали для аналізів (сеча, кал, мокротиння та ін.), доставляє їх до лабораторії, отримує результати досліджень і підклеює бланки з результатами в медичні карти стаціонарних хворих. Стежить за точним виконанням хворими, а також молодшим медичним персоналом і відвідувачами встановлених правил внутрішнього розпорядку лікарні. Здійснює підготовку

до рентгенологічних, ендоскопічних, радіологічних та інших досліджень і транспортування хворих на ці дослідження. Тому постова медична сестра повинна в досконалість володіти сучасними методами обстеження здорової та хворої дитини, планом підготовки до них. Практична підготовка майбутніх фахівців відіграє важливу роль у становленні професійних якостей лікаря.

Конкретні цілі:

- набуття професійних навичок роботи медичної сестри маніпуляційного, процедурного кабінетів педіатричного стаціонару;
- оволодіння навичками організації режиму та догляду за хворими дітьми;
- оволодіння основними принципами медичної етики та деонтології.

Знати:

1. Правила постановки клізми дитині залежно від її типу та віку.
2. Правила підготовки необхідного обладнання для взяття калу на яйця глистів, приховану кров, копрограму.
3. Правила збору сечі за методом Зимницького, Нечипоренка, Аддиса-Каковського, їхнє діагностичне значення.
4. Техніку взяття мазків із зів та носа.
5. Правильне накладання зігрівального компресу.
6. Техніку застосування гірчичників, користування грілкою, пузирем із льодом.
7. Правила користування кишеньковим і стаціонарним інгаляторами.
8. Методика та техніка подавання зволоженого кисню та користування кисневою подушкою.
9. Техніку промивання шлунка, взяття промивних вод для дослідження.
10. Правила підготовки зондів, катетерів, наконечників до маніпуляцій.

Уміти:

1. Виконувати взяття мазків із зів та носа.
2. Підготувати відповідні засоби та виконати на муляжі очисну клізму дитині певного віку.
3. Підготувати відповідні засоби та виконати на муляжі промивання шлунка дитині певного віку.
4. Підготувати відповідні засоби та виконати на муляжі методику виконання лікувальної клізми дитині певного віку.
5. Підготувати відповідні засоби та виконати накладання зігрівального компресу на вухо дитини.
6. Підготувати відповідні засоби та виконати постановку гірчичників дитині.
7. Виконати подавання зволоженого кисню дитині певного віку.
8. Продемонструвати методику користування різними типами інгаляторів.

Забезпечення початкового рівня знань-умінь

Застосовувати матеріали методичних вказівок для самостійної позааудиторної роботи студентів до теми 4.

Необхідні матеріали для методичного забезпечення:

Алгоритми проведення діагностичних та лікувальних процесів в стаціонарі – *додаток 1.*

Графологічні структури окремих питань теми:

1. Методика постановки клізм – *додаток 2.*
2. Використання інгалятора в педіатричному стаціонарі – *додаток 3.*
3. Правила взяття аналізів для лабораторного дослідження – *додаток 4.*

Технологічна карта заняття

№ пор.	Етап заняття	Навч. час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення заняття
			Засоби навчання	Оснащення	
1	Визначення початкового рівня знань	20	Тестування	Тести	Учбова кімната
2	З'ясування основних положень теми	25	Опитування, дискусія	Графологічні структури теми, зразки функціональних обов'язків медичної сестри	Учбова кімната
3	Перерва	10			
4	Вирішення навчальних завдань теми	45	Самостійна робота студента під керівництвом викладача – відпрацювання практичних навичок	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні
5	Перерва	30			
6	Вирішення навчальних завдань теми	45	Самостійна робота студента під керівництвом викладача – відпрацювання практичних навичок. Заповнення щоденника виробничої практики	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні
7	Перерва	10			
8	Визначення вихідного рівня сформованості вмінь	20	Перевірка практичних навичок студента при роботі у відділенні	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні
9	Визначення вихідного рівня сформованості знань та вмінь	15	Рішення та обговорення ситуаційних задач. Перевірка записів у щоденнику виробничої практики	Ситуаційні задачі	Учбова кімната

№ пор.	Етап заняття	Навч. час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення заняття
			Засоби навчання	Оснащення	
10	Підведення підсумків заняття. Завдання на наступне заняття	10	Бесіда, опитування		Учбова кімната

Орієнтовна основа дій при вирішенні навчальних завдань теми (розділи 4, 6):

Знайомство з роботою відділень педіатричного стаціонару:

а) відвідування відділень: приймального, інфекційно-діагностичного, неонатального, дітей молодшого віку, алергологічного та імунологічного;

б) знайомство з роботою процедурної медичної сестри педіатричного відділення;

в) самостійна робота в одному з відділень клініки з вивченням алгоритму виконання процедур;

г) вивчення правил заповнення основної медичної документації медичної сестри педіатричного стаціонару (лист лікарських призначень, сестринський журнал, журнал обліку проведених процедур, маніпуляцій, температурний лист, листи спостереження за хворими (ф. № 004/у); заповнення зразків документації;

д) заповнення щоденника.

Завдання для перевірки кінцевого рівня знань Ситуаційні задачі

Задача 1. Міняючи забруднену білизну важкохворому, медична сестра виявила на крижі інтенсивне почервоніння шкіри. Які елементи догляду необхідні хворому?

Відповідь. Обробка 70% спиртом.

Задача 2. Лікар призначив хворому гірчичники, але ввечері в нього підвищилася температура до 39°C. Хворий умовляє медичну сестру поставити йому гірчичники. Як вчинити?

Відповідь. Пояснити хворому, що використання гірчичників при температурі не бажано.

Задача 3. Для постановки банок медична сестра підготувала банки, гніт, ефір, вату, сірники. У чому помилка?

Відповідь. При накладанні банок не використовується гніт.

Задача 4. Медична сестра подала хворому пузир із льодом і сказала, щоб він тримав його, поки весь лід не розтане. Що потрібно сказати хворому?

Відповідь. Застосовувати пузир з льодом необхідно регламентовано.

Задача 5. При знятті зігрівального компресу медична сестра виявила, що марля, яка прилягала до шкіри, суха. Як оцінити ефективність процедури?

Відповідь. Процедура неефективна.

Задача 6. У направленні, доданому до банки з мокротинням для аналізу, зазначені прізвище, ім'я, по батькові, відділення, палата й дата. Чи всі необхідні відомості зазначені?

Відповідь. Не вказана мета дослідження.

Задача 7. Для збору мокротиння для бактеріологічного дослідження медична сестра дала хворому чисту суху банку. У чому її помилка?

Відповідь. Посуд для бактеріологічного дослідження повинен бути стерильним.

Задача 8. При введенні товстого шлункового зонда (для промивання шлунка) хворий почав синіти, задихатися. У чому причина такого ускладнення? Яка тактика медичної сестри?

Відповідь. Зонд потрапив до трахеї. Необхідно миттєво його витягти.

Задача 9. При постановці очисної клізми через кілька хвилин з кишечника виділилася тільки вода. Як розцінити ефективність клізми?

Відповідь. Клізма проведена ефективно.

Задача 10. Медична сестра об 11.00 віднесла до лабораторії зібрану вранці сечу на загальний аналіз. Незабаром з лабораторії повідомили, що сеча хворого для дослідження непридатна. У чому причина?

Відповідь. Необхідно своєчасно доставляти аналізи до лабораторії.

Задача 11. При збиранні сечі для проби Зимницького з 3 до 6 год у хворого не було сечовипускання. У яку банку повинна бути зібрана сеча при сечовипусканні о 7 год?

Відповідь. У банку, де збирається сеча з 6 до 9 год.

Розподіл балів, які може отримати студент

При засвоєнні теми 2 за навчальну діяльність студенту ставиться оцінка за 4-бальною (традиційною) шкалою, яка потім конвертується в бали наступним чином:

Оцінка	Бали
"5" (відмінно)	20
"4" (добре)	16
"3" (задовільно)	12
"2" (незадовільно)	0

Тема 5. Обов'язки медсестри із забезпечення особистої гігієни дітей різного віку, виховування дітей першого року життя

Кількість навчальних годин:

- самостійна робота – 3;
- практичні заняття – 4.

Актуальність. Догляд за дитиною – одна з найважливіших умов правильного розвитку. Догляд передбачає організацію оптимального режиму дня, призначення адекватної дієти, проведення раціональних заходів,

що сприяють фізичному і психомоторному розвитку. Організм дитини, особливо перших місяців життя, багато в чому відрізняється від організму дорослої людини. Знання анатомічних та фізіологічних особливостей дитячого організму є підставою до правильної організації догляду протягом всього періоду дитинства.

Вигодування дітей першого року життя є важливим аспектом у догляді за хворими і забезпечує їх повноцінний ріст і розвиток. Медичні сестри повинні знати склад материнського молока, переваги природного вигодування, уміти розрахувати добовий об'єм їжі, знати сучасні схеми грудного вигодування немовлят. Крім того, необхідно знати сучасні суміші, які використовуються при штучному вигодуванні, вміти скласти меню на день дітям, які знаходяться на штучному чи змішаному вигодуванні.

Що стосується дітей першого року життя, то для них оптимальним є грудне молоко та своєчасне введення прикорму. У дитячих лікувальних установах, де перебувають діти грудного віку, необхідно створити сприятливі умови і забезпечити можливість здійснення грудного вигодування для матері та для дитини.

Найголовнішими особливостями дитячого організму є його ріст та розвиток. Під ростом розуміють збільшення розмірів організму в цілому та окремих його частин (голови, тулуба, кінцівок), збільшення маси тіла. Антропометрія – це метод визначення зросту, маси тіла, окружності голови і грудної клітки. Знайомство з технікою антропометричних вимірювань та правильність оцінювання результатів необхідна для майбутнього лікаря.

Конкретні цілі:

- набуття професійних навичок роботи медичної сестри маніпуляційного, процедурного кабінетів педіатричного стаціонару;
- оволодіння навичками організації режиму та догляду за хворими дітьми;
- оволодіння основними принципами медичної етики та деонтології.

Знати:

1. Правила прикладання дітей до грудей при природному вигодуванні.
2. Техніку вигодування дітей з рідка при природному вигодуванні.
3. Техніку проведення гігієнічної ванни немовляті, підмивання залежно від статі.
4. Техніку промивання очей, чистки вух, носових ходів, оброблення пуповидного залишку у новонародженій дитини; закапування крапель в очі, вуха, ніс.
5. Техніку проведення антропометричних вимірів (ріст, маса тіла, окружність грудної клітки і живота) у дітей різних вікових груп.

Уміти:

1. Правильно прикладати дитей до грудей при природному вигодовуванні.
2. Годувати дитей із пляшечки при штучному вигодовуванні.
3. Годувати дитей при змішаному вигодовуванні.
4. Проводити гігієнічну і лікувальну ванну дітям грудного віку.
5. Підмити дитину залежно від статі.
6. Проводити туалет очей, вух, носа та обробити пуповинний залишок.
7. Проводити антропометричні вимірювання (зросту, маси тіла, обводів грудей і живота) дитей різного віку.

Забезпечення початкового рівня знань-умінь

Застосовувати матеріали методичних вказівок для самостійної позааудиторної роботи студентів до теми 5.

Необхідні матеріали для методичного забезпечення:

1. Зразки заповнення листків контролю вигодовування.
2. Зразки заповнення температурного листка (результати антропометричних вимірювань).

Графологічні структури окремих питань теми

1. Харчування дитини в стаціонарі – *додаток 1.*
2. Догляд за хворими дітьми у стаціонарі дитячої лікарні – *додаток 2.*
3. Антропометричні вимірювання – *додаток 3.*

Технологічна карта заняття

№ пор.	Етап заняття	Навч. час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення заняття
			Засоби навчання	Оснащення	
1	Визначення початкового рівня знань	20	Тестування	Тести	Учбова кімната
2	З'ясування основних положень теми	25	Опитування, дискусія	Графологічні структури теми, зразки функціональних обов'язків медичної сестри	Учбова кімната
3	Перерва	10			
4	Вирішення навчальних завдань теми	45	Самостійна робота студента під керівництвом викладача – відпрацювання практичних навичок	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні
5	Перерва	30			
6	Вирішення навчальних завдань теми	45	Самостійна робота студента під керівництвом викладача – відпрацювання практичних навичок.	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні

№ пор.	Етап заняття	Навч. час, хв	Навчальні посібники		Місце проведення заняття
			Засоби навчання	Оснащення	
			Заповнення щоденника виробничої практики		
7	Перерва	10			
8	Визначення вихідного рівня сформованості вмінь	20	Перевірка практичних навичок студента при роботі у відділенні	Приміщення та обладнання лікарні	Відділення лікарні
9	Визначення вихідного рівня сформованості знань та вмінь	15	Рішення та обговорення ситуаційних задач. Перевірка записів у щоденнику виробничої практики	Ситуаційні задачі	Учбова кімната
10	Підведення підсумків заняття. Завдання на наступне заняття	10	Бесіда, опитування		Учбова кімната

Орієнтовна основа дій при вирішенні навчальних завдань теми (розділи 4, 6):

1. Знайомство з обов'язками медичної сестри молочної кімнати педіатричного відділення: відвідування молочної кімнати відділення патології новонароджених, відділення дітей молодшого віку та знайомство з посадовими інструкціями медичної сестри.

2. Знайомство з організацією вигодовування в педіатричному стаціонарі:

- а) відвідування відділень : неонатального, дітей молодшого віку;
- б) знайомство з роботою молочних кімнат у цих відділеннях;
- в) самостійна робота в одному з відділень клініки;
- г) заповнення щоденника.

Завдання для перевірки кінцевого рівня знань Ситуаційні задачі

Задача 1. Медична сестра провела першу гігієнічну ванну новонародженому на другу добу життя. Яку помилку зробила медична сестра?

Відповідь. Першу гігієнічну ванну проводять після відпадання пуповидного залишку.

Задача 2. Молодій матері рекомендували щодня використовувати мило при купанні новонародженої дитини. Яка помилка в рекомендаціях?

Відповідь. Використання мила у новонародженого рекомендовано двічі на тиждень.

Задача 3. При природному вигодовуванні дитини мати тримала її коло грудей протягом 30 хв. Яке правило вигодовування порушено?

Відповідь. Годування повинно тривати 15–20 хв.

Задача 4. Медична сестра провела дослідження маси тіла дитині одразу після їжі. Якої помилки припустилася медсестра?

Відповідь. Контроль зростання маси тіла проводиться вранці натще.

Задача 5. Медична сестра нанесла на слизову оболонку носа лікарський засіб зранку після сну. Якої помилки припустилася медична сестра?

Відповідь. Застосування ліків необхідно проводити після очищення зовнішніх носових ходів.

Задача 6. Медична сестра роздає їжу хворим. Хворий, що одержує діету № 1а, просить замінити йому м'ясне суфле куркою. Чи можлива така заміна?

Відповідь. Лише з дозволу лікаря.

Задача 7. Хворий, що одержує діету № 1б, просить дати йому на ніч кефір. Як слід зробити?

Відповідь. Дозволити, бо дієта 1б передбачає вживання кефіру.

Задача 8. Хворому, що одержує діету № 7а, родичка принесла передачу: курячий бульйон і курку. Чи можна дозволити таку передачу?

Відповідь. Не можна.

Розподіл балів, які може отримати студент

При засвоєнні теми 1 за навчальну діяльність студенту ставиться оцінка за 4-бальною (традиційною) шкалою, яка потім конвертується в бали наступним чином:

Оцінка	Бали
"5" (відмінно)	20
"4" (добре)	16
"3" (задовільно)	12
"2" (незадовільно)	0

Навчальне видання

**АУДИТОРНА РОБОТА
З ДИСЦИПЛІНИ
"СЕСТРИНСЬКА ПРАКТИКА"**

Методичні рекомендації для викладачів

Упорядники   Клименко Вікторія Анатоліївна
                         Кандиба Василь Петрович
                         Плахотна Ольга Миколаївна
                         Ащеулов Олександр Михайлович
                         Карпушенко Юлія Валентинівна

Відповідальний за випуск   В. А. Клименко

Редактор М. В. Тарасенко
Коректор Є. В. Рубцова
Комп'ютерна верстка О. Ю. Лавриненко

План 2015, поз. 86.
Формат А5. Ризографія. Ум. друк. арк. 1,5.
Тираж 150 прим. Зам. № 15–3288.

**Редакційно-видавничий відділ
ХНМУ, пр. Леніна, 4, м. Харків, 61022
izdatknmu@mail.ru, izdat@knmu.kharkov.ua**

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавництв, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серії ДК № 3242 від 18.07.2008 р.

**АУДИТОРНА РОБОТА
З ДИСЦИПЛІНИ
"СЕСТРИНСЬКА ПРАКТИКА"**

Методичні рекомендації для викладачів